

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Széchenyi-utca 14.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 "

Negyedévre 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

AZ EGYENLŐSÉG MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAS.

Ujra Somssich Pál.

Somssich Pál ur, mióta kijelentette, hogy ő visszavonul a közéletéről, nagyon sokszor beszélt magáról. Mintha számításában csalódott volna, mert ime a parlamentből csakugyan kimaradt, de a nemzet búcsút járni nem ment a lemondani készülő politikushoz. És mivel azt hiszi, hogy még van mondani valója, tollat ragad és a P. Napló hasábjain leírja honmentő eszméit.

Legujabban a P. Lloyd ellen polemizál.

Nem csodálkozunk rajta, Somssich Pál legutóbbi nyilatkozatai többé-kevésbé mind hasonlítanak a kis gyermek sirásához; a ki néha tudja, hogy igaza nincs, hogy valami csinyt tett, a miért a bosszú apai vagy tanítói kéz megdorgálja, vagy sir azért, mert — sirni akar, mert látja, hogy azáltal a másfelé elfoglalt szülő vagy testvér figyelmét magára vonja. Somssich Pál sir, a sűrű könyvek azonban a régi téma, a földbirtokos osztály elszegényedése és az uzsora miatt hullanak és igyekeznek a Pester Lloydot a könnyes árban megfulasztani.

Somssich ur a P. Lloydban látja összpontosítva a zsidó pénzhatalmat és megtámadja ezt a lapot, hogy a zsidóságot üthesse, de nem veszi észre, hogy minő téves a felfogása és milyen igazságtalan az ítélete.

Azt csak mellékesen említjük, hogy a Pester Lloyd a zsidóknak egyáltalán nem organuma. A Pester Lloyd kormánypárti lap, mely kizárólag a liberális eszmék szolgálatában áll. Vannak zsidó és nem zsidó munkatársai, de ezek eszeágában sincs magukat a zsidók képviselői vagy szószólói gyanánt gerálni. Ez a föltevés csak Somssich ur fantáziájának kinövése. Talán nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy Somssich ur aki restell az antiszemitákkal nyilvánosan egy gyékényen árulni, a P. Lloydot szemelte ki ürügyül. Azt üti, hogy a zsidók érezzék.

Azt mondja Somssich Pál, hogy az uzsora — mely szerinte a tőkével azonos — kiszivattyuzza a magyar földet, tönkre teszi a gentryt, vagyis azt az osztályt, melynek vállain Magyarország állami léte nyugszik és a kiknek elődei meghódították ezt a hazát.

Ebből a frázisból csak annyi igaz, hogy az uzsora tönkre teszi a földbirtokost; de nem igaz és határozott rosszakaratot vagy piramidális korlátoltságot árul el az, aki zsidópénzről, specziális zsidó érdekről és a földbirtok elzsidósodásáról beszél.

És nem igaz az sem, hogy a gentry vállain nyugszik Magyarország államléte. Azért, hogy ez osztály legjobban ért a protekció szerzéséhez,

azért, hogy ez az osztály monopolizálta a közhivatalokat, azért, hogy ez osztály évszázadokon át rosszul igazgatott, biráskodott és gazdálkodott, még nem bizonyított semmit az ő államfentartó hivatása mellett.

Azt mi nagyon jólértjük, ha az a gentry, mely azelőtt mindenható volt, a megváltozott helyzettel meglegedve nincsen. Ezt az osztályt nem az uzsora pusztítja, hanem az a léhaság, mely évszázados semmivé, henyélés és munkakerülő ingyenélés közt fejlődve, vérébe ment át és második természetévé vált. Azt hitték, hogy azok a szép napok soha sem tűnnek le, a midőn a szegény nép, a jobbágy véres verejtéke szolgáltatta azokat az eszközöket, melyekkel az uri kéjenczek haszontalan éltüket kellemessé tehettek.

A nemzet geniusa nem tűrhetette tovább, hogy egy degenerált fajzat, mint a nádaly csüngjön a munkás népemberen, kit véétől és életerejétől megfosztott.

Kossuth Lajos, a nemzeti genius akaratának apostoli hirdetője, végkép megszabadította a magyar népet legnagyobb ellenségétől: az urilajhároktól.

Ezek megfosztva zsarnokoskodásuk eddigi jövedelmétől, nagy zavarba jutottak. Más emberek hasonló esetben, dolgozni mennek és takarékoskodnak; de nem úgy a gentry. Ez elment közhivatalt vadászni, hogy újra legyen jogczim a munkanélküli élet tengetésére. És ha a hivatal nem jövedelmezett annyit, a mennyire szüksége lett volna az örökölt passziók kielégítésére, adósságot csinált, felvett pénzt nagy kamatra és ha a fizetés órája ütött, megharagudott hitelezőire, kiket uzsorásoknak bélyegzett.

Pedig nem az uzsora tette tönkre az e fajta gentryt, hanem az a tény, hogy könnyelműsége és határtalan pazarlásai folytán elvesztette a szolid tőke bizalmát, mely csak azt ajándékozta meg, a kinek egyéni élete elég garancziát nyújt arra nézve, hogy a rizikó nem nagyobb-e a kölcsönnél?

Ismételjük: a gentryt tönkre teszi az a bizalmatlanság, mely nem akar hitelezni annak a gentrynek, amely a hatvani utcában nem csak bőséges alkalmat talál a kártya és sport szendvedélyének áldozni, hanem teszi azt oly örületes potenciában, hogy perczre ki lehet számítani előre, meddig tart az örült Vitus táncz. És ez a gentry akarja képviselni a modern Magyarországot? ez akar lenni a magyar állam és társadalom léalapja? Vagy az arisztokraczia a mely még a nemzet politikai életében is csak akkor mozdul meg egész tel-

jében, ha ebből sportot lehet alakítani? Gondolkozott már arról Somssich Pál? Bizonyára nem!

Mert akkor Somssich Pálnak az ő társadalmi állásánál fogva tudni kellene, hogy a tőkének nincs bizalma a gentry iránt, mert Somssich Pál maga egyik legnagyobb faktor abban, hogy ez a bizalom, még ha erőszakolnak is, érvényre ne juthasson. Somssich Pál jobban kellő közepében áll a modern gazdasági élet mozgalmainak, mint sem azt ne tudná, hogy ma már nagyon kevés az az egyes ember, ki akkora forgó tőkével rendelkezék, hogy kölcsön műveleteket eszközölhessen. Somssich Pál nagyon jól tudja azt, hogy ma már a pénzt, a tőkét nem magán ember, hanem a magán emberek aszszociációjából termett pénzintézetek birják, uralják és disponálnak fölötté, és ha ezek nem engedik a földbirtokos, a gentry földbirtokos iránt való bizalmat megnőni, abban bizony nagy része van annak a Somssichnak, ki nem tudom hány pénzintézetnek az elnöke, még egyszer annyinak igazgatója, három annyinak befolyásos részvényese, számtalannak igen nagy bizalmi embere. Somssich Pál szereti nagyon nyomtatásban ütni szidni a tőkét, mely nem akar a gentry rendelkezésére állani, de ott a hol az a pénz van, Somssich a legnagyobb befolyású egyén, és befolyását igenis felhasználja, hogy az a bizalom, a miért a világ előtt sir, oda ne fordulhasson azok felé, a kiknek a számára elemételeg követeli. A gyakorlat, az intézetek érdekei Somssich Pál szeméi elől csak akkor tűnnek el, midőn — cikket ír.

És az uzsora! Ki uzsorkáskodik ma már? Kinek van ma már erre pénze! És ha volna, kinek van kedve a fenyítő törvény paragrafusai közt bujdoskolni? Bizony alig akad ma már ilyen.

A legújabb kimutatások szerint a kölcsönök jogcímei közt a váltóadósság a legkisebb arányban szerepel. Vegyük például ama próba felvételi kimutatást, előttünk fekszik. E szerint 56 község 9.590.518 forintnyi kölcsönt vett fel különféle földbirtokokra. Ezen összegben csak 180.956 frtnyi té-

tel szerepel váltóadósság czimén, tehát nem egészen 2% a felvett kölcsönöknek. Hát hol van itt az uzsora »pusztítása?« Hogy az uzsora pusztíthasson, kell, hogy uzsora pénzt vegyenek fel; de amint látjuk, a kölcsönök nagyon csekély, alig figyelembe vehető százaléka esik uzsora-kölcsönre.

Épen Somssich tudhatja ezt legjobban, mert megfigyelni látszik azt az általános közgazdasági mozgalmat. Ha tehát rendszeresen üzött uzsoráról lehet szó, ezt nem gyakorolja más, mint a vidéki pénzintézetek végtelen sora, a hol a kamatláb 8%, de a nyolcz perczentet az utánjárás, kieszközlés költségei, az intézetek által megkívánt garancia föltételek fölemelik 35—40 %-re. Es mi hajtja mégis a földbirtokosokat a vidéki pénzintézetek karmai közé? Az a scrupulositás, a mit a fővárosi pénzintézetek a földbirtokosok irányában tanusítanak, azok a pénzintézetek, melyeknek oly nagy tényezője Somssich Pál.

Hanem azért Somssich Pál csak sir, csak polemizál, csak panaszkodik, és nem veszi észre, hogy a körülmények ismerője előtt minő helyzetbe jön, nem veszi észre, hogy az a minden áron feltűnni való vágy, a mi az öreg urat újabb időben elővette, mint tépi izenként szét. azt a renomméet, azt a reputációt, a mit megszerezni Somssichnak is hosszú élet munkásságába került. De ha ezt ő nem sajnálja, miért sajnálja más? Tu l'a voulu!

Dr. G.

Berlini levél.

Berlin július hó 15. Az Egyenlőség mult heti számában csak kivonatilag közölték önök a berlini rabbi-gyűlésnek határozatát. Engedjék meg, hogy ez alkalommal teljes szövegét közöljem annak a »nyilatkozatnak« mely hivatva van napnál is fényesebben bizonyítani azt, hogy az antiszemitizmus milyen galád módon rágalmazza a zsidó vallás erkölceit. A rabbik nyilatkozata szóról-szóra így hangzik:

Az egy isten nevében és segedelmével a német

gyát teljesen kimeríti. A „Ben Chanánjában“, a »Magyar izraelitában« és bécsi »Neuzeit«-ban apróbb cikkek jelentek meg. Az utolsó kísérlet e téren Bergl könyve: »A magyarországi zsidók története«.

És mindezek a dolgozatok daczára dr. Kohn munkája mégis valódi hézagot pótol, mert ő az első, ki a magyar zsidók történetére vonatkozó összes anyagot nagy szorgalommal gyűjtötte és egy élethű, átlátszó egészsze összeállította. Számtalan eddig kiadatlan okmányt használt fel és ezek közül olyanokat is, melyekhez leginkább csak ő, mint zsidó tudós férhetett. Így p. o. közli Kalonymos ben Sábtaich ácházán ítéletét, melyet ez utóbbi 1050. körül Esztergomban két régensburgi zsidó kereskedő fölött hozott, kik Oroszországból jöve a Dunán átkeltek és egy kocsikerék eltörése miatt péntek este elkésve érkeztek a közel zsidó községbe, mi által a szombatot megszegtségtelenítették. A kiszabott büntetés tekintettel a magyar zsidók vallásos viszonyaira nagyon szigorú volt. Dr. Kohn közzé teszi továbbá az 1494-iki nagyszombati vérvádra vonatkozó héber gyászdal, melynek eredetijét a krakkói régi zsinagóga őrzi és felhasználja a Szerencsés Imrére vonatkozó héber tudósításokat, melyek ennek életére és gyermekeinek a zsidó községhez való viszonyára jellemző világot vetnek.

Midőn dr. Kohn munkájának írására vállalkozott, két út állt előtte nyitva. Vagy tisztán felekezeti szempontból kiindulva a napi kérdések harczába beállni és a boszorkánytánczosok settenkedései közé beledobni egyszerre a történet világitó szövétnekét, vagy messze a harc morájától a történetíró magaslatára emelkedve a magyar zsidók viselt dolgait történeti távlatból feltüntetni és a világtörténetre bizni az elfogulatlan ítéletet és a tényekből önként folyó következtetések mérlegelését. Szerző a szebb, a nemesebb részt választotta. Mint embert, mint magyart,

TÁRCZA.

Dr. Kohn Sámuel munkájáról.

A zsidók története Magyarországon a legrégebb időktől a mohácsi vészig. Részben kiadatlan kútforrások nyomán írta Dr. Kohn Sámuel, Budapest, 1884. Athenaeum XXXII és 489. 8°.)

Nec flere, nec indignari, sed intelligere.
Spinoza.

XI.

(Belejező közlemény.)

A magyar zsidók történetével dr. Kohn előtt többen foglalkodtak. Az első Kultsár István volt, ki a »Hazai Tudósítások« 1807. évi folyamában ezen tárgynak három cikket szentelt. Utána következett Löw Lipót, ki az »Allgemeine Zeitung des Judenthums« című folyóirat 1840-iki folyamában és az 1845—46-iki Busch által szerkesztett »Kalender und Jahrbuch für Israeliten« című könyvben több terjedelmes értekezést tett közzé. Ezekhez sorakozott Zipser is az »Orient«, 1846—47, és a »Ben Chananja« 1864—65. évfolyamaiban megjelent történeti cikkeivel. 1848-ban pedig Patachich József volt pestvárosi főkapitány irt »történeti jegyzeteket az izraelitákról Magyarhonban« című bár jóakarátú, de kissé selejtes monografiát.

Komoly tudományos apparatussal dicsekszik jeles egyetemi tanárunk dr. Hajnik Imre értekezése, mely a magyar akadémiai értesítő V. kötetében (1866.) »a zsidók Magyarországon a vegyes házakbéli királyok alatt« cím alatt jelent meg. Helmár tanulmánya »a magyar zsidótörvények az Árpádorszakban« (Pozsony, 1879.) tár-

rabbik gyülekezete szemben azon vádakkal, melyeket a gyűlölet és előítélet utolsó időben a zsidó vallás erkölcsstanai ellen szórt, kinyilatkoztatja következőket:

I. A felebaráti szeretetről szóló törvény, melyet Mózes 3. könyve 19 f. és 18. v. e. szavakkal hirdet: »És te szeresd felebarátodat, mint tenmagadat, én vagyok az örökkévaló!« és a mely parancs a nagy rabbi Hillel által a zsidó valláserkölcs alapjának elfogadtatott. nem vonatkozik csupán a faj- és hitrokonokra, hanem az egy minden embert átölelő teljesen korlátlan tantétel ép úgy, mint az ugyancsak Mózes 3. könyvében 24. f. 22. v. tartalmazott az igazságosságról szóló parancs, mely így hangzik: „Egyenlő joga legyen mindenkinek, az idegennek mint a benszültnek, mert én vagyok az örökkévaló, a te istened.«

II. Mindenki, a ki az ő emberiségét azzal nyilvánítja, hogy igazságos, szeretetteljes és istenfélő, más felekezetben való születése dacára is jámbornak tekintendő és örök üdvben részesül a talmudnak a zsidó öntudatba átment ama tana szerint: »A többi népek jámborai is részesülnek az örök üdvösségben.«

III. Ezen tanok képezik a zsidóság viszonyainak alaptételeit más vallásuakkal szemben. És ha az évezredekre szóló zsidó irodalomban itt-amott olyan mondatok is vannak, melyek emez alaptörvényeknek meg nem felelnének, akkor ez utóbbiak, mint az idők nyomása alatt keletkezettek, egyesek nézeteiként tekintendők, melyeknek kötelező erejük nincsen.

Eme három pontból álló kinyilatkozáshoz a gyülekezeten résztvevő rabbikon kívül még a következő németországi rabbik csatlakoztak: Dr. Philippson Bonn, Dr. Perles München, Dr. Frank Köln, Dr. Hannover Mandsbek, Dr. Braun Schneidemühl, Dr. Herz M. Göppingen, Dr. Weiner Burgebach, Dr. Auerbach A. Bonn, Dr. Rülff Braunschweig, Dr. Aschkenasz Neustadt, Lewy Sam. Brumath, Dr. Löwenmayer Frankfurt, Löwy Simon Schirrhoffen és Dr. Landsberger Darmstadtól.

E szerint százhárom rabbi csatlakozott eddig a fenti nyilatkozathoz, melyhez valószínűleg a többiek is járulnak. Németországban ugyanis mindössze 180 rabbi van. A többség tehát már is aláírta a nyilatkozatot. Dr. M.

Felekezeti ügyek.

A nagy hőség dacára is némely emberek sokféle haszontalanságok létesítésén fáradoznak. Ilyen haszontalanság az is, miről bennünket e héten értesítettek. Valami obszkurus emberek, kiknek egyéb teendőjük nincsen, szabad óráikban ki-sütötték, hogy talán valami kis vallásreformálással lehetne még néhány gimplit fogni és nyomban alakuló gyűlést is tartottak, a hol abban állapodtak meg, hogy a megjelentek ideigl. agitáló bizottsággá alakultak. Az agitálás célja, mint értesülünk, abban összpontosul, hogy a zsidó vallást megtisztítják mindazon sallangoktól, melyek mindmegannyi szálkák az antiszemita szemében. Részletes tervet még nem készítettek ugyan, de ez általános frázis is elég annak konstataálására, hogy itt egy újabb humbuggal lesz dolgunk, melyet a munkakerülés lelketlen gézengúzai az emberi nem legszentebb érzelmével, a vallással üzni akarnak.

Mondanunk sem kell, hogy mi meggyőződésünk egész erejével meg fogjuk akadályozni ezeket a hitvány spekuláczió alapuló reform-komédiákat, és mindent el fogunk követni, hogy a közönséget a szereplők aljas céljai felől fölvilágosítsuk.

Az egyénekkel most még nem foglalkozhatunk, mert nem akarjuk abból az éji homályból kiemelni, mely őket eddig környezi. Elég egyelőre konstataálni, hogy egytől-egyig kétes ekszisztenciák, kiket egy »gulyásért« arra lehet birni, hogy reform-törekvéseiket feladva, lengő pajeszt viseljenek és kaftánban járjanak.

Óva intjük tehát hitrokonainkat ezektől az alapostoloktól, kik, miként nyilatkozataikból következtetni lehet, a munkanéküliség hosszú óráiban könnyen kieszelhető furfangossággal fognak közleledni kiszemelt áldozataikhoz.

Amicus.

mint zsidót, mint papot bizonyára négyszeresen szállták meg lelkét azon kimondhatlan szenvedések, melyek hitrokonaira nehezültek és szive dobbanásának parancsolva valóban megdöbbenő nyugalommal és tárgyilagossággal teljesíté történetirői kötelességét. Nem szállt le a napi harcok porondjára, hangja nem vegyült az éktelen zivajba, hanem kezdettől végig nemes önmérséklettel felsorolja a tényeket és az egyik század legördül a másik után. A nagy amsterdami bölcs mondatának szellemében, melyet mottó-úl választottunk, »nec flere, nec indignari, sed intelligere«, nem siránkozik, nem botránkozik, hanem tanít és oktat, hogy felismerve a multat a jövőt magunknak biztosítsuk.

A szerzőnek munkája irásánál azonkívül sok nehézséggel kellett küzdenie, mely főleg abban állott, hogy neki az egész anyagot gyűjtenie és rendszeresen csoportosítania kellett. Ámbár a magyar zsidók története összefügg Magyarország általános történetével, régibb hazai történetiróink és kutforrásaink csak incidentaliter foglalkodnak a zsidókkal és egy határozott eseten túl nem terjeszkednek. És habár dr. Kohn munkájában az egész most meglevő anyagot felölelte, a magyar zsidók története még nincsen befejezve. Számtalan adat lappang még levéltárainkban, melyek a tulajdonosok nagylelkűségénél fógva a történetbuvár számára csak most lesznek hozzáférhetők és feltehető, hogy a kiadás alatt levő »monumenta vaticana« szintén sok a magyar zsidókra vonatkozó adatokat tartalmaznak. A későbbi történetiró bizonyára lesz azon helyzetben, hogy szerzőnk munkáját nem egy irányban fogja megtoldhatni, de ez a munka érdeméből mit sem fog levonni, mert ez változhatatlanul azt a keretet fogja képezni, melybe ezek az újabb adatok beilleszthetők lesznek.

Dr. Kohn munkájával nem csak a magyar történet-

írásnak és a magyar zsidóknak tett nagy szolgálatot, hanem a magyar művelődéstörténetnek is. Akárki vállalkozik ennek a megírására és akármily szempontból is induljon ki, lehetetlen, hogy dr. Kohn könyvét elsőrangú forrásnak ne használja.

Egy nagy német tudós a művelődés fokmérőjét a szappan fogyasztásában találta. Van azonban egy más fokmérőnk, mely sokkal csalhatatlanabb és ezt a fokmérőt a zsidóknak társadalmi és politikai viszonyai képezik. Vegyünk akármely országot és ha művelődésének fokát akarjuk megbírálni, akkor csak az abban lakó zsidók társadalmi és politikai helyzetét kell zsinormértékül vennünk. Minél előrehaladottabb egy országnak a civilizációja, annál kedvezőbb az abban lakozó zsidók helyzete, és megfordítva: minél hátramaradottabb egy állam, annál mostohább. Vegyük akár Angol. vagy Oroszországot, Francia- vagy Spanyolországot, Szerbiát vagy Amerikának bármely kis köztársaságát, Hollandiát vagy Romániát, egy szóval a világ bármely államát, mindenütt azt fogjuk tapasztalni, hogy a művelődés a zsidók viszonyainak kedvező fejlődésével egyenes arányban áll és viszont. A magyar művelődéstörténet írójának a magyar zsidók viszonyait mindig mérlegelnie kell, és hogy ezt legnagyobb biztonsággal teheti, dr. Kohn munkájának az érdeme. Szerzőnk egy másik nagy érdeme abban áll, hogy dacára nagy tudományos apparatusának ment minden nehézségtől és pedanteriától és a laikus olvasónak is kellemes és szorakoztató olvasmányt nyújt. A tisztán tudományos rész részint a jegyzetekben, részint a függelékekben és az okiratokban van összefoglalva, melyeket a laikus olvasó mellőzhet, anélkül hogy magának a munkának összefüggő értelmét kockáztatná.

Dr. Kohn könyvében tartózkodott attól, hogy párhuzamot tegyen a mult és jelen közt, és hogy az új ma-

Az I. kerületi polgári kör.

Az első kerületi polgári kör e héten következő nyilatkozatot tett közzé:

»A »Függetlenség« című napilapot az I. kerületi polgári kör választmánya tegnapi ülésén kitiltotta. E kitiltás története a következő: A kör, mely a magyarosításért sokat tett már a főváros jobb partján, s mely a magyar színészetért s annak Budán való állandósítása érdekében annyit küzdött s tavaly Krecsányi derék társulata mellett oly jelentőséggel tüntetett, az idén is, látva a Csóka társulatának mostoha sorsát, elhatározta, hogy sorompóba lép. Meg is tölté kétszer egy a házat, a mint azt eddig egy fővárosi egyesület sem tette. De a viszonyok s a magában a társulatban rejlő sarkalatos hibák következtében, a közönség elhidegült s a kör ma már minden buzgalma mellett sem segíthet az ideai szintársulat sorsán. Ezért a nevezett lapnak egy, az Eötvös-Herman ügyből ismeretes dolgozótársa otromba módon megtámadta a kört. A választmányt azonban, mely a támadást nem érdemesíté a feleletre, a kitiltásnál más indok vezérelte. Egyszerűen nem akar oly lapot járni, melybe ez időszerint disqualifikált emberek is irnak s mely az igazság elferditésével támadott és támad minden ellen, a mi tisztességes.«

Közöltük e nyilatkozatot mi is, hogy megteheessük észrevételeinket, melyeket első sorban, már azért sem hallgathatunk el, mert a nevezett kör elnöke N e n d t v i c h Karoly ur, a ki tudvalevőleg egyike a Függetlenség legdühösebb és legdörgőbb munkatársainak. Vele szemben az »Eötvös Herman ügyből ismeretes dolgozótárs« valószínűs bárány. De különben is nagyon jellemző Nendtvich Károlyra nézve az egész eljárás! Ő, a kit annyi szálak süznek a Függetlenséghez és a ki Verhovaynak puszi pajtása a kiért Verhovay annyit fáradozott és korteskedett és a kit Verhovay segélyével végre meg is választottak országgyűlési képviselőnek, most jötevője, barátja és protektora lapja ellen fordul azzal a kijelentéssel, „hogy abban disqualifikált emberek az igazságot elferditik.“ Az ember valóban csudálkozik, hogy a nevezett budai polgári kör mikép tűrhet elnöki székén egy olyan férfit, aki ugyancsak annak a lapnak egyik oszlopa, melyről maga állítja, hogy disqualifikált emberek a munkatársai. Lettek volna csak zsidók a támadás céltáblái és nem a nevezett polgári kör, akkor a Függetlenség a jó budai sógoroknak tovább is „kedves leibblattuk“ maradt volna. Ha feltehetnénk, hogy a budai kör tagjai végre kijózanodtak és most

gyar zsidókérdést a magyar zsidók régi történetével megvilágítsa; pedig mint maga mondja „a kisértés gyakran közelített“. De habár ezek szerint a munka nem támadó, hanem inkább védelmi irat, és talán épen azért, nagy hatást gyakorol az értelmes olvasóra, mert a mult és a jelen közti párhuzamok önként lépnek előtérbe és ily képen a védelem szükségképen akaratlanul támadásba megy át. Ki tudna p. o. elzárkózni azon hatás elől, melyet a magyar zsidók az Arpádok uralkodása alatt élvezett teljes jogegyenlősége és az akkor kötött vegyes házasságok törvényessége az olvasóra gyakorol, ha evvel szembe a felsőházban a vegyes házasságok tárgyában lefolyt vitát állítja? Vagy ki nem fog bizonyos következtetéseket vonni a magyar zsidóknak a vegyes házasságokból való királyok alatt eltört szenvedéseiből, ha ezekkel szemközt ama vádakat állítja, melyeket ellenségeink ellenünk folyton hangoztatnak? Hisz ha ellenségeink régi történetünket ismernék, akkor — ha igazságosak — nem bennünket vádolnának, hanem önnönmagukat. Ilyképen habár a mult és jelen közti összefüggés dr. Kohn munkájában kidomborítva nincsen, abban ez még is bennfoglaltatik és az igazságos olvasóra hatását el nem tévesztheti.

Dr. Kohn munkája maradandó értékének legnagyobb bizonyítéka az, hogy minden zsidó olvasóban és minden méltányosan és igazságosan érző keresztény olvasóban azt a kívánatot kelti: vajha minél több keresztény olvasója jutna e könyvnek! Érdekes népnek neveznek el bennünket, habár mi ezen érdekes-éget boldogságunk és nyugalmunk árán vásároltuk meg. És ha már érdekesek vagyunk, úgy követelhetjük, hogy bennünket jól ismerjenek, és ezt különösen ellenségeinktől követeljük, kik bennünket igazságtalanul elítélnék. Nem kérünk tőlük elnézést vagy kegyelmet, csak igazságot és egyenlő mértéket követelünk, és ha ezt akarják nekünk szolgáltatni, úgy előbb olvassák dr. Kohn könyvét és aztán nyugodtan nézhetünk az ítélet elé.

Dr. Reinitz Adolf.

már át fogják látni azoknak a rágalmaknak gazságát, melyeket a Függetlenség a zsidóság ellen is szórt, még pedig a „tények egyenes elferditésével“ akkor haladásnak lehetne venni a Függetlenséget kitiltó határozatát. De erre nincs kilátás; hiszen Nendtvich megmaradt elnöknek és vele ott tombolnak tovább is antiszemita vadság elemei. Mikor fognak már egyszer észre térni az emberek és átlátni, hogy milyen humbug az antiszemitizmus és hogy emberei nemcsak az igazság elferditésére, hanem a legocsmányabb árulásra is képesek, ha egyéni érdekük úgy kívánja.

Az ellenzék magatartása.

Mult hó 23-án »A függetlenségi párt és a zsidók« című vezércikk jelent meg az »Egyetértésben«, a mely bíráló tárgyává teszi a zsidóknak a választások alatt tanúsított politikai magatartását; éles bonczkés alá veszi a zsidók részéről elfoglalt álláspontot és a politikai argumentumok egész súlyával igyekszik kimutatni ez álláspont helytelen voltát. E vezércikk három részre osztható fel. Az első szól a zsidóság részéről tanúsított hálátlanságról. A második rész pedig a felekezeties szintű politikai állásfoglalásról, a mennyiben úgy tünteti fel a dolgot mintha a hazai zsidóság speciális felekezeti álláspontot foglalt volna el, midőn — állítólag — tömegesen s demonstrative a szabadelvű párt lobogója alá sorakozott. (Mellékesen megjegyzem, hogy ilyen váddal a »Budap. Tagblatt« is illette a zsidóságot még a választások előtt.) A harmadik része, az igazi néven nevezi meg a gyermeket, az az szemére lobbantja a zsidóságnak, hogy nem hevül a függetlenségi zászlóért.

Az Egyenlőség éles kritikai bonczkés alá vette ugyan e vezércikket, de érvelése és polemiája utóbbi két részére vonatkozott, nem pedig az első részre, mely a legsúlyosabb vádat tartalmazza.

Nézzünk szemébe a vádnak. A terézvárosi s a miskolczi zsidóság, előbbinek csak egy része, de az utóbbi majdnem testületig a függetlenségi jelölt ellen szavazott. Igen súlyos vád ez! Mert a jelöltek nevei nem csekélyebb férfiaké, mint Eötvös Károly és Mezei Ernő! Ha lesz valaha egy antiszemita történelem, meg lesz ez örökítve benne; mert az antiszemiták nem tudnak feledni.

Én részemről, akárhogy forgatom s fontolgatom a dolgot, minden enyhítő körülmény számba vessek is, nem találok megbocsáthatónak miskolczi és erzsébetvárosi hitrokonaim e lépését. Az igazság minden előtt. Egyetértek és holtomiglan fogom hangoztatni az »Egyetértés«-sel, hogy a hálátlanság a legmegbocsáthatatlanabb bűn, a legcsunyább, a legundokabb, a mit ember elkövethet s a zsidóságnak kétszeres bűnnek számítható be, mert nem mindennap akad egy Eötvös, a ki iránt teljesítheti majd a hála és elismerés kötelezettségét.

De követelem azt is minden igazságszerető férfitól, hogy ne kenje rá ezen szennyet az egész zsidóságra, ne süsse rá a hálátlanság bélyegét az összzsidóságra. Legyünk őszinték és igazságosak. Csakis úgy érthetjük meg egymást, közeledhetünk egymáshoz. A hálátlanságról már azért sem lehet szó, mert egy Eötvös Károly és Mezei Ernő még 100 éves aggkorában sem lehet kifacsart citrom, melyet már használni nem lehet, hogy azt mondhatnók, »Der Mohr hat seine Pflicht gethan, der Mohr kann gehen.« Igaz, hogy nagyon elkellenének most is ott a törvényhozói testületben, mert még nem is akadt olyan, a ki őket pótolni képes. Voltak már egyesek, kik gyilkot ragadtak, a saját testükben dultak vele; de arra még a történelem nem mutat példát, hogy egy egész nép mintegy vezényszóra döfné a tört saját szívébe. A 2-ik része, a speciális zsidópolitika üzést hányja szemünkre. No, én nem hiszem, hogy az egész zsidóság a kormánypárt szolgálatába állott volna be. Szerény csekélységem is itt Vácson, küzdöttem a függetlenségi elvek diadaláért s más több és tekintélyes hitrokon is minden idejét és erejét ezen elveknek szentelte. Jeles hitrokonunk Dr. Reiser Béla ur, kerületünk függetlenségi pártjának egyik régi bajnoka, s úgy hiszem, voltak másutt is, kik a függetlenségi eszmékért lelkesedtek és a pártot minden erejükkel támogatták.

Hogy a zsidóság nagyobb része a kormánypárt mellett szavazott, talán azt kétségbe vonni nem akarom, de mielőtt ezen jelenség okát tárgyalnók, jó lesz a 3-ik kérdésre áttérni. Azt kérdezi az »Egyetértés«, hogy nem volna-e jobb a zsidókra nézve, ha inkább a radikális pártot támogatnák, azt a pártot, a mely hivatá-

sánál és politikai céljainál fogva leginkább lehet a szabadság, egyenlőség és testvériség védpaizsa és inkább törekszik a felekezeti autonómiát a zsidóságnak megadni, mint a kormánypárt, a melyik még a polgári házasságot is, csak vegyes házasság és „Nothcivilehe“ alakjában terjesztette a ház elé, hogy így még a korszerű intézmény maga is megbukjék.

Megadom erre a feleletet. Az a kabinet, melynek egyik minisztere, az igazságügyminiszter a 19-ik század vége felé, egy boszorkánypert enged tárgyalni s a vizsgálatalnál elkövetett törvénytelenégeket megtorlatlanul hagyja; a ki a polgári házasság tárgyalása alkalmával, noha mellette szavazott, még sem átalotta a zsidó vallást a keresztény vallás rovására kisebbiteni, mintegy felbátorítván az antiszemita képviselőket, hogy a zsidó vallást ócsárolni szabad; az a kabinet, melynek miniszterei nem akarják a zsidó vallást a többi vallások közé felvenni; az a kabinet, a mely a szabadelvűséget csak czimtabla gyanánt használja, nem formálhat jogot arra, hogy a zsidóság szerfölötti halával és ragaszkodással viseltessen iránta.

Némethonban Bismark érezteti a zsidókkal ostorát, mert Richter pártjához csatlakoztak. Így tenne hazánk zsidósága is. Nem félne a hatalomtól, lelkesedésének s meggyőződésének kifejezést adna, nem riadna vissza semmitől. De hogy ez nem így van, nem a zsidóság, hanem a függetlenségi pártnak a hibája. Másfél éve lesz az őszel, Grosz Adolf kérdést intézett a függetlenségi pártkörhöz, hogy vajjon megtűri e továbbra is, hogy párttagjai a parlamentben s a sajtóban a zsidóság vesztére törjenek, tomboljanak s bemocskolják azt a zászlót, a mely mellett ő is úgy mint más hitrokonai küzdöttek s ne vegyék tőlünk zokon, hogy mi a 48-as eszmék s elvek alatt, első sorban a szentháromságot: szabadságot egyenlőséget és testvériséget értjük. Ha pedig valamelyik párt a 48-as eszmék harcosának vallja magát, akkor mélyen bánthat az és jobban sért, ha épen a zsidó az, kit kizárni akarnak, mintha a kormánypárt tenné, a ki nem hangoztatja ezeket folytonosan s váltig elmulaszt egyet-mást, a mit tőle jogosan követelhetünk. S a függetlenségi párt mit határozott? Azt, hogy nem látja be szükségességét annak, hogy a párt tagjai privát és egyéni nézeteinek korlátot szabjon. ha ezek a főelvekkel együtt szavaznak és egyetértenek a párttal, ha mellékes kérdésben (értsd zsidókérdésben) eltérnek is. Hát a zsidókérdés mellékes kérdés? Az egyenlőség nem tartozik a párt fő- és sarkalatos elveihez? Hát csak az önálló vámtérület az, a melyet a nemzet ideáljaként odaállítanak? Hiszen akkor maholnap kész a teljes fuzió a mérsékelt ellenzékekkel! De ha ez így van, akkor az egész nem egyéb népbolondításnál? Kossuth óva intette akkor a pártot, hogy ne feledkezzenek meg azokról, a miket a nép tőle jogosan vár. Kiméletlenül ostromozta a párt antiszemitáit, a mire egy Verhovay Gyula invektívákkal felelhetett, a nélkül, hogy a párt őt komolyan kérdőre vonta volna. A „Budapesti Hirlap“ meg úgy okoskodott: hagyjanak fel a Grosz Adolfok a lamentációkkal, mert azt csak nem kívánhatják, hogy holmi Grósz Adolfok kedvéért kitagadja a párt a kebeléből a párt tagjait. Vagy szóljak a függetlenségi párt manifesztumáról, melyhez Herman Ottó, a radikális (!) Herman Ottó adta az alaphangot? A mikor a zsidók figyelmeztették a pártot, hogy ne hagyja a függetlenségi zászlót meggyaláznai, akkor ők semmibe sem veszik és megvetőleg mosolyognak. Ha Kossuth inti a pártot, hogy a zsidóhitű polgárokat ne kergessék a hatalom karjaiba, akkor ez csak bliktri, vállat vonnak. Mikor nem akad az egész országházban egy képviselő, a ki a tiszaszlári vizsgálatok czime alatt elkövetett erőszakosság és törvénytelenések miatt a minisztert meginterpellálná, pedig az egész zsidóság ellen izgattak vele, ez mind rendben volt. Mikor Mezei Ernő végre meginterpellálja Paulert, az egész ház szinte ujjongva s tüntetőleg kelt fel, tudomásul véván s helyeselvén Pauler válaszát, az egész függetlenségi pártban egy sem találkozott, a ki átlátta volna ez irtozatos tévedést. Szóljak még a Herman Ottó beszédeiről, a ki a talmudot szentelt vízzel akarja megöntözni, a ki nem átkodik az 1848. emáncipáció művére azt a szennyet rákenni, hogy Kossuth reformokhoz kötötte az egyenjogositást? Vagy radikális párt eljárása az, ha még igaz volna is, hogy vallhatja, miszerint nem szabad előrehaladni, a szabadelvűség alapján épített intézményeket nem kell betetőzés alá hozni. De hagyjunk fel a véghetetlen reminiscenciákkal! Tudom, hogy hibát s bűnt követett el a függetlenségi párt; de még lehet s meg kell bocsátani. Az antiszemitákkal való kaczerkodása megboszulta magát a párton. Most már belátják, hogy politikai párt-

érdekeinek nemcsak hogy nem használt, de nagyon ártott. Én s több hitrokonaim tudtuk, hogy mily tévedésben vannak ott ama táborban, mégis követtük önzetlen támogatással, mert szeretünk megbocsátani, főleg Irányi s derék társaira való tekintettel. Mőgértettük, hogy a kerületek kedvéért kellett talán egy kicsinyt antiszemitáskodni; pedig sajnáltuk, mert tudtuk, hogy ezzel a pártnak sem használnak, a párt nimbuszát is megsemmisítik; de nem tántorodtunk meg, mert megbocsátottunk. De hogy azért hitrokonaimat elítéljem, a miért ők nem tudták mindezt oly hamarjában elfelejteni, a miért ők a két baj közü — szerintök — a kisebbitket választották, az már sehogy sem járja, főleg a választások befejezése után, végre már a nyakra-főre kapacztalásnak.

De annál kevésbé tartom jogosítottnak az »Egyetértés« arra, hogy mindezek után a zsidóknak szemrehányásokat tegyen. Fogadják el a nagy költő jetszavát: »Ves-sünk fátyolt a multa, javítsuk ki a jelent és teremtsünk egy jobb jövőt.«

Jungreis Pál.

A rituális étrend.

Az a veszedelem, mely Franciaország déli vidékeiről világrészünket tenyegeti, — a cholera, ez idő szerint igen sok fejtörést okoz úgy a szakembereknek mint a laikus közönségnek. A tudomány végesnek látszik ez irtózatossággal szemben. A bölcsek szelleme, a tudósok esze tehetlenül áll, és akik országokat és nemzeteket tudtak meghódítani, népeket lenyügözni, a legparányibb fergecskét legyőzni nem tudják és aggódva nézik pusztításait az emberiség nagy kertjében.

Dr. Koch, a híres német doktor, Pasteur, a francziak első orvosi kapacztása, egymással hajba kptak. Az egyik így fejtegeti a cholérát, a másik amúgy magyarázza, és aztán egy harmadik is elegyedik a vitába, aki azt állítja, hogy egyikük sem ért semmit és fájdalom eddig csakis ennek a harmadiknak a nézete bizonyult a leg-helyesebbnek.

Egyikök se tud semmit! Ilyen körülmények közt talán legczélszerűbb a józan ész és a tapasztalat tanácsára hallgatni. Ilyen tapasztalaton alapuló tanács minden esetre az is, melyet az »Egyetértés« hétfői számában találtunk és a melyet itt közlünk annál is inkább, mert számos olyan tényeket sorol fel, melyek Mózes vallásának nemcsak erkölcsi tisztaságát, hanem az emberi nem fenn-tartását és egészséges fejlődését célzó tendenciáját legekleklatásabban bizonyítja.

Az Egyetértés fent érintett cikke ekként hangzik:

A kolera pusztításával szemben mindenkinek emberbaráti kötelessége a közönség figyelmét a netáni óvoszerekre irányozni. En oly javaslattal állok elő, mely talán első pillanatra bizarrnak, de alapos megfontolás után legalább is beszédre érdemesnek fog találni. Nem egyébről van pedig szó, mint Mózes ama ritualis étrendjéről, mely tudvalevőleg a Keleten a zsidók számára készült egyenesen és kizárólag egészségügyi szempontokból, a ragályos betegségek-től való megóvás szempontjából. Nem egyszer hangoztatják, hogy a zsidóknak fel kellene végre hagyniok azzal az Európába nem való, vallási ritusként fenálló étkezési szabályokkal, melyek a forró keleten helyen lehettek, de melyek a mi égaljunk alatt teljesen indokolatlanok. Midőn azonban most a kolera, tehát ázsiai betegség járványával állunk szemben, önkénynt eszünkbe ötlük, hogy a zsidók bölcs törvényhozója, a ki a sertések trichinjeit is már akkor kieszelte és a zsidókat a sertés-hús élvezéstől eltiltotta: vajjon milyen más rendszabályokat teremtett még a közegészségügy érdekében? — Továbbá javasolható volna-e ezeknek létesítése az ázsiai kolera ellen? Mint nem orvos, tehát laikus szólok a tárgyhoz, annyit azonban megjegyeztem az orvosok előadásai-ból, hogy a kolera bacillusnak a leghiresebb német és franczia orvosok egybehangzó véleménye szerint a beteg ürülékében találtatnak fenn. Azt is hallottam,

hogya a bacillusokat állatokba minden hatás nélkül oltották be és ezekre az oltás semmiféle fisiológiai befolyással nem volt. Fel szabadna tehát nekem, mint laikusnak azt a kérdést tenni, vajjon ha tényleg az ürülékben találják fel a kolerabacillusokat: nem az eledellel szedte-e ezeket be az ember? És nem lehetséges-e, hogy bizonyos időszakban az emberi eledelre szolgáló állatok húzában és vérében tenyésznek oly bacteriumok, melyek az emberi szervezetben romló hatásúak? És nem lehetne-e ezzel kombinációba hozni, vajjon Mózes nem ezért teremtette-e a zsidók számára ama szigorú étrendet, melynek kardinális tételei: hogy a nyers húst, miután rövid ideig hideg vízben áztatták, besózzák és csak miután másodszer is vízben tartották, használják fel eledelre, hogy továbbá minden állati vérnek az élvezete szigorúan tiltva van. Ha a lemet-szett állatok az illető kitanult szakemberek által kórosoknak találtak, (mert a szakértői vizsgálat előtt a zsidóknak a húst eledelül felhasználni még nem szabad), eledelül nem használhatók. A levágott kerdőzók vérdus részének (hátulja) élvezete tilos — ha csak szakemberek bizonyos idegek kiszedésével (tisztítással) a húst ritusszerűvé nem teszik. Mindez végeredményében az állati vérnek részint fertőtlenítését, részint eltávolítását célozza. Ezek volnának — ha jól tudom — az eledelre megengedett állatok húzában a követendő rendszabályok. Van azután — a mint a bibliából tudjuk — még egy nagy csoport állat, melynek húzában a zsidó egyáltalán el van tiltva. Midőn ezt az étrendet szemügyre vesszük, lehetetlen ama nézet elől elzárkóznunk, vajjon a keleti bölcs, aki az ó-testamentomban annyi üdvös egészségügyi szabályt rakott le, nem a pestis és kolera ragályai miatt tette-e ezt a zsidó nép érdekében? Nem jött-e már akkor annak a tudomására, hogy az állati vér az ember szervezetére halálhozó bacillusokkal van telve? Ismétlem én mint laikus teszem fel e kérdést. De hogy vélekedésem nem alaptalan, ezt az is bizonyítja, hogy járványos időben és kolerajárványoknál is — a mint ez statisztikailag be van bizonyítva — a zsidók között a járvány aránylag sokkal kisebb mértékben pusztit (kivált ha piszkos zsidólakások áldozataitól eltekintünk) és a halálozási arány sokkal kisebb, mint a népesség többi részénél: hogy továbbá az eddigi kolerajárványoknál a halálozás a zsidóknál oly csekély volt, hogy a tudatlan vagy felbujtott nép a járvány terjesztését egyenesen a zsidóknak tulajdonította. Különbösen angol orvosi szaklapok valami 2 vagy 3 év előtt behatóan foglalkoztak e kérdéssel, vajjon számos járványos betegséggel szemben nem volna-e tanácsos a zsidók rituális étkezési szabályait fogantatosítani? Én sem zsidó, sem orvos nem vagyok. Felvettem a kérdést és a jobban hozzá értő szakértőknek a dolga, hogy az emberi társadalom érdekében emez indítványomhoz hozzászóljanak.

Egy laikus.

Érdekes pályázat.

A pesti izr. hitközség érdekes pályázatot hirdet. Régi hiányt akar pótolni, régi szükségnek megfelelni. A hitközség elnökségét e nevezetes lépésre bizonyára csak a legnemesebb indokok és felekezeti létérdekei iránt való legélelőbb fogékonyság indították. Nagy haladást jelent e lépés és ha a pályázatot siker koronázza, akkor az új könyv a magyar zsidó vallástanítás terén örvendétes ujtás gyanánt fog üdvözölni és utat fog törni magának az ország minden középiskolájába.

Ezuttal azonban nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a hitközség által közzétett »Pályázati hirdetés,« fogalmazása botrányosan hiányos. Eltekintve attól, hogy nagyon sokan, kik hivatalosan volnának a pályázatban részt venni, a pályázati fogalmazvány homályából a tulajdonképeni feltételeket alig lesznek képesek kiszilabizálni, még az sem járja, hogy egy okmány, mely a »pesti izr. hitközség« elnöki irodájából kerül ki, olyan selejtesen legyen stílizálva, hogy a leggyöngébb gymnazista is különben tudna összeütni.

Ha ezt a botrányos stíliczamot nem készakarva követték el csupán azért, hogy csak egy bizonyos klikk emberei értsék, s hogy ekkép az ide-

gen elemeket a pályázattól távol tartsák, akkor bizony nem értjük, miért nem engedték e pályázati hirdetést egy tollforgatáshoz értő ember által fogalmazni?

Itt közöljük a pályázatot:

»Pályázathirdetés. Alulírott hitközség azon határozatot hozta, hogy a fővárosi középiskolákba járó zsidó növendékek hitoktatásánál használandó tankönyvet nyílt pályázat útján dolgoztat ki. E tankönyv tartozik a nevezett iskolákban, hetenkinti két tanóra mellett, elvégezendő összes tananyagot osztályonkénti fokozatos haladással magába foglalni. A felsőbb osztályokban a zsidóknak a bibliai korszak utáni története különös tekintetben részeltendő.

Az igényeknek teljes mértékben megfelelő legjobb pályamunka ötszáz o. é. frnyi díjjal jutalmaztatik. Kéziratok 1885-iki márczius hó 31-ig a pesti izr. hitközség titkári hivatalához beküldendők.

A jutalmat nyert kézirat szerző tulajdona marad, ki azonban azon kötelességet vállalja el, hogy munkáját a pályázat eredményének kihirdetése után négy héttel a hitközség felügyelete alatt és utasításai szerint sajtó alá bocsátja; ellenkező esetben a hitközség jogában áll, a munka kinyomatásáról függetlenül gondoskodni. Ugyanily joggal bír a hitközség, valahányszor új kiadás eszközlése válik szükségessé. Ugyazintén a kinyomatott munka árát is a hitközség igényei szerint és előzetes beleegyezésével köteles a szerző megállapíttatni. Német nyelven szerkesztett munkák is pályázhatnak; ha a díjat ily munka nyerné el, a hitközség azt a jogot tartja fenn magának, hogy a munkát magyar nyelvre fordíttatja, mely fordítás teljesen a hitközség tulajdonául fog tekintetni.

Budapesten, 1884-ik évi július hóban.

A pesti izr. hitközség előljárósága.«

Antiszemita zavargók.

A zalaegerszegi antiszemita betörők pere alkalmából nem lesz tán érdektelen az olvasó közönséggel megismertetni egy jeles zsidófelekezeti jogász nézeteit »e lázadási perekről.« E célból közöljük itt Dr. Gruber Lajos fővárosi ügyvéd egy az egerszegi perhez teljesen hasonló alkalommal (a kerepesi-uti lázadási perben) mondott beszédét, melyet ő mint hivatalból kirendelt védő tartott.

Dr. Gruber ugyanis utalt arra, hogy a bizonyítási eljárás során szavahihető rendőri tisztviselők vallomásaiból kétségen kívüli ténynek tekintendő azon körülmény, hogy a „Fehér hattyu“ nevű szálloda előtt összecsoportosult néptömeg a társadalom legszennyesebb elemeiből recrutálódott csordát képezett, mely a legocsmányabb gaszágoknak iparszerű elkövetéséből tengeti nyomorult életét. Ezen, a rendőrség előtt jól ismert tolvajok felhasználták a rend örökösére hivatottak feltűnő távollétét arra, hogy szokott módon lopjanak és raboljanak. Tették ezt pedig azok éltetésével, kik az antiszemitizmusnak hazánkban való terjesztése körül el nem évülő érdemeket szereztek maguknak!

Kifejti továbbá, hogy a hatalom birtokosai oly időben, midőn a malcontentta magasb fokra hágott, oda dobták a zsidót villámhárító gyanánt a nép dühének; ugyanezt észlelhetjük napjainkban is azon országokban, melyekben a fekete reakció gyászos működése megsemmisíti a népek szabadságát.

A zsidó mindenek felett szereti a szabadságot; azért a szabadságot megnyirbálni akarók első sorban a szabadság eme lelkes bajnokai ellen uszítják azokat, kiknek minden áron bünbakra van szükségük, melyet a káros és rothadt állapotokkal okozhatni vélnek. Hogy mennyire rajongnak a zsidók a szabadságért, és mennyi halált tanúsíthatnak azok iránt, kik velük szemben toleranciát tanúsítottak, azt Szemere Bertalan volt miniszterelnökünk szavai bizonyítják, ki a zsidók egyenjogóságáról szóló törvényjavaslatnak benyújtása alkalmával erre vonatkozólag a következőket mondá: „Mivel tartozunk azoknak, kik hidegségünket izzó szeretettel, keménységünket hártalan feláldozással hálálték meg és minden vagyonukat, vérüket és éltüket a hazáért, annak szabadságáért feláldozták? Ha azokat fogadjuk, karjainkba, kik eddigelé halálos ellenségünk legvadabb szövetségesei voltak (t. i. a nemzetiségeket), minő kötelességeket kell akkor azok

irányában teljesíteniük, kiket ezen ellenzés nem csak hozzánk hasonló módon, hanem még ennél is nagyobb mérvben üldözött és elnyomott?

A haza zsidó fiaival szemben nagy adósságot köteles törleszteni, oly óriási adósságot, hogy még évtizedekben is a legfényesebb kitüntetések által is alig lenne képes azt teljesen törleszteni. A dicső makkabéusok méltó hősi sarjai minden esetre azon felemelő tudatban találandják meg a legbecsesebb jutalmat, hogy őseikhez méltón küzdöttek a zsarnokság és erőszak ellen, és hogy a jog és szabadságért vérezték. A legkevesebb, a mit földi jutalom fejében ezen megbecsülhetlen égi jutalomhoz hozzátehetünk, az, hogy azoknak hazát adjunk, kik maguknak azt a legnagyobb áldozatokkal kiküzdötték, azokat egyenjogusított testvérekként felfogadjuk, kik ama szövetséget már szívük vérevel megpecsételték, azokat valódi magyarokként elismerjük, kik többet tettek és szenvedtek, működtek és áldoztak Magyarországot, mint bármely más néptörzs.»

HIREK.

— **A kongresszusi alapszabályok.** Tekintetes szerkesztő ur! Már régen tapasztalt tény, hogy a zsidó magyarok felekezeti ügyeik iránt eddig valóban megdöbbenő közönyt tanusítottak, úgy hogy 100 hitrokon között legalább 99 van olyan, ki azt sem tudja, hogy az 1868-iki kongresszus tulajdonkép mi fán termett, mit akart, mit célzott és mit ért el. Azon mozgalommal szemben, mely legközelebbi ősszel ismét élénkülni fog és a melynek célja leendő egyszer végre rendet csinálni össze-vissza küszált és dirigált felekezeti szervezetünkben vagyis inkább szervezetlenségünkben, kívánatosná teszi azt, hogy hitrokonaink közül minél számosabban ismerjék a magyar zsidóság jelen jogi állapotát. E célból engedje meg tisztelt szerkesztő ur, hogy legközelebb egész terjedelmükben bemutassam a kongresszusi alapszabályokat, hogy hitrokonaink tájékozva legyenek a felmerülő kérdések felől. Ez alapszabályok közzététele szükségképpé vált már azért is, mert a könyvkereskedés útján egyetlen egy magyar példány sem szerezhető.

F. D.

Közlöttük e levelet, mert mi teljesen osztjuk írótarunk nézetét és csak azt kívánjuk, hogy e közlés minél előbb venné kezdetét.

— **Hol üljenek az antiszemiták?** Ezzel a kérdéssel foglalkoznak most az antiszemiták hirlapjai. Istóczy, mint rendesen kiadja a jelszót: „szétszórva a pártok közt, hogy uttorók gyanánt szolgáljanak a tisztességes emberek tiltakozó falankszai közt.» Nem ügyetlen fogás. Az antiszemitizmus ragályos kórság, és könnyen elszédítheti a szomszédot. Vajjon fogják-e ezt túrni a többi pártok? A kormánypárt padjaiban nem fognak helyet foglalni. Istóczy megtiltja nekik, »mert — ugymond — habár van köztünk (már t. i. az antiszemiták közt) több kormánypárti is, még sem lehet ott egy igazi antiszemitának helyet foglalni.« Nyilván attól fél, hogy a kormánypárton meg nem türik. Különbösen szolgálhatunk nekik jó tanácscsal. Üljenek Pauler urhoz tizen jobbra és a másik tiz antiszemita hazafi pedig baloldalát diszitse. Reméljük, hogy Pauler ur ő exczellenciájának e kedves parlamenti környezet eléggé tetszeni fog. Istóczy és bandájának pedig végtelenül jól esnék látni, hogy milyen közel vannak a bársonyszékekhez. Különbösen arról értesülünk, hogy az antiszemiták már elhatározták, hogy a mérsékelt ellenzék és a függetlenségi párt közt fognak elhelyezkedni, úgy hogy a függetlenségi párt a szélső baloldalra kerül.

— **Krausz Lajos választókerületéből.** E czim alatt közöl az antiszemiták szennylapja, a Függetlenség, majdnem naponta újabb hazugságokat, a melyekkel úgy Krausz Lajos országgyűlési képviselő választóit, valamint a nagy közönséget félrevezetni igyekszik. Hogy a Függetlenség, ilyen galád és csakis antiszemita humbugot üző revolverhad kezeihez illő eszközökkel izgat, azt a közönség már megszokta, de hogy olyan lapok, mint a Pesti Hirlap is, a

revolverforgató bauda elemeivel czimborál, az ha nem is teljesen új dolog, de mindenesetre jellemző a mi sajtóviszonyainkra. Szerencsére Krausz Lajos ur nem abból az anyagból való ember, a kit minden revolverdurranás kihoz a megvetés flegmájából és sokkal nyugodtabb lelkiismerettel bír, semhogy kellemetlenné válhatnék neki a rágalmazó szennyirodalom. Mi azonban nyíltan kimondjuk, hogy a Függetlenség elvetemedettsége nem gyakorol reánk olyan undorító hatást, mint a Pesti- és Budapesti Hirlap hipokrit pofája, mert a Függetlenség ellen az ember felfegyverkezheti magát, de az utóbbiak, mint az orgyilkosok, barátságosan közelednek az áldozathoz, hogy a mérenyletet annál biztosabban elkövethessék.

— **A nazili vérvád.** Nazili neve egy Törökországban fekvő, körülbelül 10.000 lakossal bíró városnak, a hol 30 zsidó család lakik. E hitrokonok közt, kik részint földmiveléssel, részint pedig iparral foglalkoznak, több jó módú család is van, és ezek nagylelkű adakozásának köszönhető, hogy ez aránylag kicsi hitközségnek iskolája és zsinagógája van. Nemrég egy Levy Chaim nevű idegen zsidó koldus jött e városba, ki jeruzsálemi küldöttnék adta ki magát, hogy e czimen alamizsnákat szedjen a nazili zsidóktól. De miután hitrokonai missziója fölött kételkedve, nem látták el a remélt adományokkal, Levy ur fogta magát és — hogy hitrokonai gyanakodását megboszulja — azt hiesztelte városszerte, hogy a zsidók egy görög leányt áldoztak husvétra. A hatóságok azonban csakhamar felfedezték e hazugságot és Levyt Konstantinápolyba vitték fogságba.

— **Betlehem Judah.** Ez a neve egy amerikai gyarmatnak, mely a legújabb időben kivándorolt orosz zsidók által lett alapítva. Lapunk egyik Amerikában lakó barátja írja nekünk e gyarmatra vonatkozólag: Egy éve, hogy az Oroszországból kiűzött zsidók közül többen e vidéken letelepedtek és rövid idő alatt e vadonból kies otthont tudtak csinálni. A zsidók itt kizárólag földmivelők. A B. Juda féle gyarmaton jelenleg 20 család lakik, melyek 2 240 hold földet birnak. E talajból eddig azonban csak 1 65 holdat tudtak termékenyíteni. Az izr. telepítési egyesület ezenkívül még több más helyen is gyarmatokat alapított, és mindenütt azt tapasztalja, hogy az orosz zsidók, daczára annak, hogy eddig a földmivelés idegen foglalkozás volt előttük, mégis kielégítő eredményeket tudnak elérni.

— **Vadnai Andor.** Az antiszemita pártot nagy veszteség érte. Vadnai Andor, a ki a mult országgyűlésen Kecskeméten, az ideai választásoknál pedig Tapolczán képviselőnek lett megválasztva, e napokban meghalt. Az elhunyt ahhoz a párthoz tartozott, mely Istóczyt követi. Csak 26 éves fiatal ember volt és ügyvédjelölt. Istóczy fanatizálta őt, különben soha sem ragadtatta volna el magát e különben tehetséges fiatal ember annyira, hogy beálljon egy bandába, melynek szelleme homlok egyenest ellenkezett az ő jobb nevelésével. Ha Vadnai életben marad, idővel okvetetlenül elhagyta volna antiszemita környezetét, melyről nem egyszer megvetőleg nyilatkozott.

— **A zalaegerszegi tárgyalás.** Az a végtárgyalás, mely jelenleg Zalaegerszegen az antiszemita zavargók ellen tartatik, rendkívül tanulságos momentumokat derített ki. Közönséges földmivelők és napszámosok a vádlottak, kik, miként azt a tárgyalás folyamában többször konstatálták, kabátos izgatóktól lettek felbujtva. Ezen uri ripőkök nélkül a népnek eszébe se jutott volna a zsidók életét és vagyonát megtámadni. Istóczy röpiratai ingyen küldettek szét a községek tanítóihoz, plébánosaihoz és kántoraihoz, kik nagyon olcsón árulgattak e szennyes irodalmi terméket, mert nekik semmibe se került. Így terjedtek a ráblás és fosztogatás tanai, így lett bele oltva a nép romlatlan szívébe a gyűlölet és fanatizmus.

ALÁÍRÁS

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK

50,000 darab,

egyenkint o. é. 100 forintról szóló 4°/_o-os nyereség-kötvényeire.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank Budapesten. alapszabályai értelmében és a sorsolási tervnek ministeri jóváhagyása után a törvényhatóságoknak, városoknak, községeknek és más jogi személyeknek (társulatoknak stb.) folyóvá tett kölcsönök alapján 40 millió forintnyi o. é. összegben nyereség-kötvényeket fog kiadni, a melyekből ezuttal, egyenkint o. é. 100 forintról szóló, 100,000 db, vagyis 10 millió forint kerül kibocsátás alá.

Ezen nyereség-kötvények bemutatásra szólnak, évenként 4°/_o-ot kamatoznak és félévenként, vagyis június 1-én és december 1-én lejáráó szelvényekkel vannak ellátva.

A szelvények Budapesten: a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál; Bécsben: az Union-Banknál; Zürichben: a Schweizerische Kreditanstalt című intézetnél, és egyéb a bel- és külföldön külön kijelölendő helyeken fognak beváltatni.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank kötelezi magát arra, hogy ezen kötvények tőkeösszegét és a netán rájuk eső nyereségeket 50 év alatt, a m. kir. pénzügyminiszterium által jóváhagyott és ide mellékelt sorsolási tervhez képest fogja kifizetni.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank közvetlenül a végleges címletek megjelenése után meg fogja tenni a szükséges lépéseket az iránt, hogy ezen nyereség-kötvényei is, épen úgy mint záloglevelei, az állami pénztáraknál stb. óvadék-képességet nyerjenek.

Évenként egész (1—100-ig terjedő) sorozatokban legalább is annyi nyereség-kötvény jut törlesztés alá, ahány kötvényt a sorsolási terv e végre kijelöl.

A sorsolások egy-egy törlesztési- és egy-egy nyereség-huzásból állanak.

Az első huzás 1884. szeptember 15-én, az utolsó 1934. május 15-én történik.

Összesen van 115 huzás, melyeknél 100,000 forintos, 50,000 forintos, 35,000 forintos, 20,000 forintos, 3000 forintos, 1500 forintos és 1000 forintos nyereségek együttesen o. é. 4.740,000 forintnyi összegben lesznek kihuzva.

Minden nyereség-kötvény, ha az már vissza is fizettetett, vagy arra már nyereség is esett, részt vesz az összes későbbi nyereség-huzásokban, úgy hogy arra ezen nyereség-huzások alkalmával még egyszer vagy többször eshetik nyereség.

Az Union-Bank és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank a kibocsátandó

100,000 darab egyenkint o. é. 100 forintról szóló, 4°/_o-os nyereség-kötvényt,
a Magyar Jelzálog-Hitelbanktól átvették. Ezekből 50,000, egyenkint o. é. 100 forintról szóló db ezennel nyilvános aláírásra bocsátatik.

Aláírási feltételek.

1. Az aláírás szombaton folyó évi július 19-én és hétfőn folyó évi július 21-én

Budapest: a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál,
a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál,
Bécsben: az Union-banknál,
az Union-bank váltóházánál,
Prágában: a Böhmische Escompte-Banknál,
Brünnben: a Mährische Escompte-Banknál,
Grácban: a Steiermärkische Escomptebank című intézetnél,
Triestben: az Union-Bank fiókjánál,
Zürichben: a Schweizerische Kredit-Anstalt-nál, továbbá:

**Basel,
Bern,
St. Gallen,
Genf és
Neuchatel**

városokban: a Schweizerische Kredit-Anstalt által meghatározott aláírási helyeken, végül

Amsterdamban: az Amsterdam'sche Bank és a Wertheim & Gompertz bankházánál

a rendes üzleti órákban történik.

2. Az aláírási ár egy egy kötvény után o. é. 99 forint 50 krajczár és a folyó évi június 1-től járó szelvénykamatokban, illetve a külföldi aláírási helyekre nézve, ezen a most kitett árnak ottani érték szerinti összegében van meghatározva.

3. Minden aláíró, a jegyzett névértéknek 10°/_o-ját az aláírás alkalmával készpénzben, vagy az aláírás helyén forgalom tárgyát képező, napi árfolyam szerint számítandó, biztos értékpapírokban óvadékul letenni tartozik.

4. Tuljegyzés esetére a bejelentések leszállítása és e leszállításnak módzatai fenntartvák; a jegyzések eredménye közhírré fog tétetni.

5. Az aláírásokra eső kötvények ugyanazon helyen, ahol az aláírás történt, egészben vagy részösszegekben az aláírási ár, valamint az átvétel napjáig felszámazott 4°/_o-nyi szelvény-kamatok lefizetése mellett legkésőbb f. é. augusztus 15-ig az óvadék különbeni elvesztésének terhe alatt, átveendő.

6. Készpénzbeli óvadék, az aláírásra eső egész összeg befizetése esetén azonnal, részbeni átvétel mellett pedig az utoljára átvett címletek kiszolgáltatásakor lesz betudva és addig is évi 4°/_o-val kamatozva.

Értékpapírokban letett óvadék az összes címletek átvétele után adatik vissza.

7. A nyereség-kötvények helyett a Magyar Jelzálog-Hitelbank egyelőre névértékű 100 forint, 500 forintról szóló utalvány-jegyeket ad ki, a melyek f. évi augusztus 20-tól kezdve végleges címletekre fognak becsereztetni.

Budapest és Bécs, 1884. július 15-én.

Magy. Leszámitoló- és Pénzváltó-bank. Union-Bank. Magyar Jelzálog-Hitelbank.